

Anul VI, Nr. VI, octombrie 2026, publicatie gratuită

Brăila

Culturală

Turism

ecumenic

Proiect finanțat de Consiliul Județean Brăila prin Programul pentru finanțarea nerambursabilă a activităților nonprofit de interes județean pentru anul 2026

EDITORIAL

de Silvia PREDA

Cultura nu se oprește la ușa muzeului! De ce „Brăila Culturală – Turism Ecumenic” este un manifest al identității locale

Într-o lume supratrată de digital și globalizare, definirea culturii riscă uneori să cadă în capcana unui formalism rigid. A reduce cultura la spectacole de scenă sau la simple expoziții de galerie înseamnă a-i refuza tocmai funcția ei vitală: aceea de a fi liantul unei comunități, depozitara memoriei colective și busola spirituală a unui popor. Inițiativa proiectului „BRĂILA CULTURALĂ – TURISM ECUMENIC” a fost privită inițial, dintr-o perspectivă birocratică îngustă, ca fiind străină de domeniul cultural. O astfel de abordare ignoră o realitate fundamentală: patrimoniul sacru, tradițiile religioase și diversitatea confesională reprezintă însăși coloana vertebrală a culturii brăilene. Brăila nu este doar un simplu punct pe hartă, ci un spațiu de confluență spirituală unic în Europa. De secole, aici au conviețuit români, greci, ruși lipoveni, evrei, turci și armeni, lăsând moștenire un tezaur arhitectural și spiritual inestimabil. Lăcașurile de cult din județul nostru nu sunt doar clădiri administrative sau destinații de pelerinaj izolate; ele sunt monumente istorice, opere de artă arhitecturală, centre de meșteșug și păstrătoare de manuscrise vechi. Prin urmare, turismul ecumenic nu este o simplă deplasare logistică, ci o formă profundă de cunoaștere culturală, un act de recuperare a memoriei istorice a locului. Valoarea culturală a acestui proiect este multiplicată exponențial de componenta sa umană. Proiectul își propune să lucreze direct cu un grup țintă format din 50 de tineri cu vârste cuprinse între 18 și 25 de ani. Această alegere nu este deloc întâmplătoare. Tinerii nu sunt doar consumatori pasivi de cultură, ci devin, prin acest program, ambasadori culturali și promotori activi ai identității locale. Într-o epocă în care migrația tinerilor pentru studii sau muncă este o realitate, o parte dintre acești 50 de tineri vor pleca în alte orașe din țară sau în străinătate, purtând cu ei povestea culturală a Brăilei. Educați în spiritul prețuirii patrimoniului local, ei vor ști să explice lumii ce înseamnă toleranța brăileană, frumusețea bisericilor, farmecul mănăstirilor din județul și unicitatea tradițiilor noastre multietnice. Ei devin punți culturale vii, demonstrând că investiția în educația lor patrimonială este cea mai durabilă formă de diplomatie culturală regională. Pentru ca acest mesaj să nu rămână izolat, revista beneficiază de o strategie de promovare modernă și extrem de vizibilă, adaptată consumului actual de informație. Mai mult decât atât, varianta tipărită își va găsi ecoul în paginile ziarului „Obiectiv - Vocea Brăilei”, asigurând astfel un dialog intergenerațional și ajungând la toate categoriile de public din județ. Această prezență media extinsă transformă revista dintr-un simplu produs de proiect, într-un fenomen de conștientizare publică a valorilor noastre.

Proiectul „BRĂILA CULTURALĂ – TURISM ECUMENIC” bifează astfel toate cerințele unui act cultural autentic: recuperează patrimoniul material și imaterial, educă tânăra generație, stimulează mândria locală și folosește instrumente moderne de diseminare media. Cultura nu se măsoară în ziduri reci, ci în capacitatea de a ne recunoaște rădăcinile și de a le transmite mai departe. Acest proiect face exact acest lucru: reînvie trecutul spiritual al Brăilei pentru a asigura viitorul său cultural.

DIN CUPRINS

- 8 - 9 » „Dacă pierdem memoria locului de baștină, pierdem și memoria națională” - Interviu cu distinsul prof. publicist Ioan MUNTEANU, cetățean de Onoare al Municipiului Brăila**
- 4 - 5 » Mănăstirea Măxineni, un monument de anvergură națională renăscut din ruină**
- 6 » Biserica în stil maramureșean "Sf. Pantelimon", o inedită punte de legătură culturală și spirituală**
- 7 » Biserica "Înălțarea Domnului", moștenirea comunității bulgare din Brăila**
- 10 » Biserica "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril", singurul lăcaș de cult ortodox din România realizat prin transformarea unei geamii turcești**
- 11 » Biserica Catolică „Adormirea Maicii Domnului”, ridicată cu sprijinul împăratului Franz Josef - simbol al Brăilei multietnice**
- 12 » Biserica „Sfinții Apostoli”, fostă Catedrală a Brăilei**
- 13 » Biserica Armeană de pe Calea Galați - simbol al Brăilei de altădată, monument istoric din anul 1974, se degradează pe zi ce trece**
- 14 » Catedrala Mitropoliei Ortodoxe de Rit Vechi - centrul spiritual al lipovenilor de pretutindeni**
- 15 » Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” - făclie a credinței, de un secol și jumătate**

Denumire proiect: „Brăila Culturală - Turism ecumenic”
Proiect finanțat de Consiliul Județean Brăila prin Programul pentru finanțarea nerambursabilă a activităților nonprofit de interes județean pentru anul 2026
Beneficiar proiect: Asociația „Pentru Adevăr”

Biserica Greacă, bijuteria Centrului Vechi - restaurare care poate înfrunta veacurile

Florentin COMAN

Ctitorită pe vremea domnitorului Alexandru Ioan Cuza, de către Comunitatea Elenă din Brăila – prin contribuția a peste 300 de armatori, comercianți și navigatori greci stabiliți în orașul nostru – Biserica „Buna Vestire”, cunoscută brăilenilor mai mult cu denumirea Biserica Greacă, veghează de mai bine de un secol și jumătate asupra Centrului Vechi al bătrânului nostru oraș, adăpostind adevărate comori de arhitectură și de artă bisericească. Având la interior 21 x 43 de metri și o înălțime la cupolă de circa 30 de metri, biserica a fost clădită de unii dintre cei mai buni meșteri italieni din acea vreme, coordonați de arhitectul Avraam Ioannidis, între 1863 și 1869, folosindu-se cele mai bune materiale de construcție. Lucrările au fost continuate de arhitectul Armodios Gheorganhopoulos, iar la final, în 1872, când impunătoarea clădire a fost dată în folosință, comunitatea se mândrea cu faptul că a ridicat la Brăila cea mai mare biserică greacă din afara Greciei. Acest aspect încă este valabil și în prezent, Biserica Greacă reprezentând la ora actuală o mândrie a Brăilei nu doar datorită dimensiunilor sale impresionante ci și pentru că, în ultimii ani, printr-un proiect finanțat cu fonduri europene i-a fost redată frumusețea originală, în urma unor ample lucrări de consolidare și restaurare.

Proiectul a început în anul 2018, valoarea investiției ridicându-se la 5 milioane de euro.

O asociație formată din trei firme a lucrat la implementarea proiectului. Două firme sunt din Galați și una din Brăila. Liderul asocierii a fost SC “Dedal & Bahamat” SRL Galați, societate specializată în restaurarea monumentelor istorice. Printre lucrările de excepție executate de aceasta în județul și municipiul Brăila se numără restaurarea mănăstirii voievodale Măxineni sau a clădirii BRD din Piața Traian. Din asociație a făcut parte și firma brăileană “Durabet” SRL. Aceasta s-a ocupat de intervențiile la structura de rezistență a bisericii. În asociere s-a aflat și SC “Primo” SRL, o societate specializată în instalații, care a refăcut rețeaua de termoficare și de rețeaua electrică a clădirii.

Proiectul de consolidare și restaurare a bisericii Grecești a prevăzut intervenții masive asupra structurii de rezistență a construcției, prin înfigerea a 300 de piloți de beton armat de jur împrejurul bisericii, până la o adâncime de 8,5 metri, realizarea unui sistem de grinzi transversale și executarea unui tunel subteran înalt de 2,5 metri, util atât în vizualizarea periodică a stării structurii de rezistență cât și în ventilarea fundației. Astfel a fost eliminată igrasia care afectase masiv zidurile și tencuiala bisericii. La rândul său, acoperișul a fost refăcut, cu șarpante și astereală de lemn, cu vată minerală, peste care s-a pus o tablă specială, vopsită în câmp electrostatic, a cărei durată de viață este garantată de producătorul suedez la minim 50 de ani. Înainte de restaurare, acoperișul era învelit cu tablă zincată așezată direct pe cărămidă. Tabla montată în acest fel rezistă cel mult 10 ani, iar cea de pe biserică fusese pusă în urmă cu peste 25 de ani. Din acest motiv, au apărut numeroase infiltrații care au provocat degradarea picturii de pe zidurile interioare. În urmă cu peste 140 de ani, când a fost

Manager de proiect: Silvia PREDA
Manager editorial: Monica PARASCHIV
Responsabil resurse umane și contabilitate: Andra VASILE
Redactori: Florentin COMAN, Marian GHEORGHE
DTP: Ionuț CONDOLIU
Tiraj: 2.000 exemplare

construită biserica, acoperișul nu a fost prevăzut cu astereală, tabla fiind pusă direct pe cărămidă. Nu a fost nici decum vorba despre o eroare de proiectare, deoarece s-a folosit tablă de plumb, care are cu totul alte proprietăți decât cea zincată. Numai că, după cum își aminteau bătrânii din parohie, tabla de plumb originală fusese furată de nemți în timpul războiului, fiind înlocuită cu acea tablă de zinc cu rezistență scăzută în timp. Actuala soluție, cu tabla vopsită în câmp electrostatic ar trebui să fie mult mai eficientă!

În exteriorul și interiorul bisericii, firma „Dedal&Bahamat” a procedat la refacerea tencuielii degradate utilizând materiale tradiționale, similare cu cele folosite de meșterii din secolul XIX, mai exact nisip amestecat cu var, o compoziție care permite zidurilor să respire.

La interior, vechiul parchet din lemn a fost înlocuit cu plăci de marmură. Vitraliile au fost, de asemenea, restaurate.

Interesant este că, în urma amplului proces de reabilitare, impozantul monument istoric din Centrul Vechi al Brăilei nu numai că și-a recăpătat frumusețea de odinioară ci și aspectul integral pe care îl avea în urmă cu un secol și care a fost afectat de cutremurul din 1940, când una dintre turle s-a prăbușit. Este vorba despre turla frontală, cu aspect ascuțit, gotic, ce poate fi admirată în fotografiile vechi, dar care în ultimii câțiva zeci de ani dispăruse din peisaj, în locul său fiind pus un artificiu arhitectural de mai mici dimensiuni. Ei bine, în cadrul proiectului de restaurare a bisericii a fost prevăzută și refacerea turlei la formele inițiale. Astfel, o macara performantă a pus pe poziție două cadre metalice de câte o tonă greutate fiecare, care ulterior au fost învelite cu tablă, dându-se astfel forma finită a turlei. Operațiunea de montare a fost destul de laborioasă, dată fiind dimensiunile și greutatea fieleșelor metalice realizate special pentru acest proiect de o firmă din Odobești. Pe lângă turla propriu-

zisă, au fost montate, de o parte și de alta a acesteia, două fleuroane realizate dintr-un material special, copii identice ale ornamentelor existente pe vechiul frontispiciu al bisericii. Vârful turlei se află la o înălțime de circa 37 de metri, iar în prezent, biserica arată, la exterior, la fel ca în imaginile de epocă, din urmă cu un secol!

A fost restaurat, cu mare migală, și interiorul

La interior, au fost restaurate icoanele Catapeteasmei, mobilierul vechi, de lemn, vitraliile și cele 11 candelabre din cristal de Boemia și de Murano. Au fost, de asemenea, restaurate coloanele de marmură, orologiul, catacombele de sub sfântul lăcaș, scările de granit și marmură, dar și picturile originale.

Orologiul elvețian din turnul clopotniței a fost repus în funcțiune, după zeci de ani, de meșterii „Apel Industries”, reprezentanța pentru România a străvechii turnătorii de clopote „Grassmayr”, din Innsbruck, Austria.

S-au restaurat, de asemenea, uriașele coloane din marmură albă, cu minunatele „dantelării” sculptate în stil antic grecesc și s-a refăcut structura de granit, calcar și marmură de la subsolul edificiului, cu hrubele de la 1863, când s-a descoperit Izvorul. A fost pusă la loc de cinste, lângă Izvorul tămăduitor care atrage, an de an, mii și mii de pelerini sosiți din toată țara, prima cristelniță a bisericii, sculptată la 1872, din marmură albă, și tot la subsol a fost amenajat Paraclisul Sfântului Fanurie. Curtea bisericii a fost pavată cu piatră de granit vechi, provenit de pe străzile Brăilei, și au fost refăcute instalațiile electrice, de încălzire și de stingere a incendiilor.

Un monument unic în România

Biserica Greacă este, de zeci de ani, unul dintre simbolurile Brăilei, impresionând atât prin dimensiuni cât și prin arhitectura sa deosebită. Acum, după reabilitare,

sunt toate premisele ca interesul turiștilor care ne vizitează orașul să crească exponențial! Aceștia pot găsi aici un monument unic în România, atât prin felul cum arată cât și prin istoria sa deosebită. Piatra de temelie a sfântului lăcaș a fost pusă pe 8 septembrie 1863 de comunitatea greacă din Brăila, care a obținut în prealabil aprobare pentru construire de la domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Biserica are formă de cruce, cu trei sfinte Altare, cu două turle, iar ca stil domină cel bizantin, cu influențe elene, gotice și renașcentiste. Lucrările au fost supravegheate de arhitectul Avraam Ioanidis din orașul Brusa din Asia Mică, fiind finalizate în 1872.

La săparea temeliiilor a fost descoperit un izvor care ulterior a fost captat într-o fântână, chiar sub Sfântul Altar, unde se oficiază în fiecare an slujba de Izvorul Tămăduirii, în Săptămâna Luminată.

Un alt detaliu deosebit despre această biserică este că are trei altare. Altarul principal poartă hramul Buna Vestire și a fost sfințit pe 29 octombrie 1872 de episcopul Melchisedec al Dunării de Jos. Altarul de Nord poartă hramul Sfântului Gherasim, iar cel de Sud al Sfântului Nicolae. Acestea au fost sfințite pe 6 decembrie 1873, de același episcop.

Pictura bisericii a fost executată în trei etape. În 1880, Gheorghe Tattarescu a pictat cupola cu cei patru sfinți evangheliști. Între 1900 și 1902, sfântul altar, arcada cea mare dinspre răsărit și arcadele mari din nord și sud au fost pictate de greul C. Liochis. Partea finală a Naosului avea să fie executată abia în perioada 1945-1946, de pictorul Belizarie.

Catapeteasma a fost lucrată în foiță de aur de meșteri din Constantinopol și a fost pictată, de asemenea, în mai multe etape: între anii 1876-1884, a lucrat la ea pictorul Matache Orășeanu, în 1913, a lucrat pictorul Ioan Albescu, iar în 1914 pictorul V. Robea.

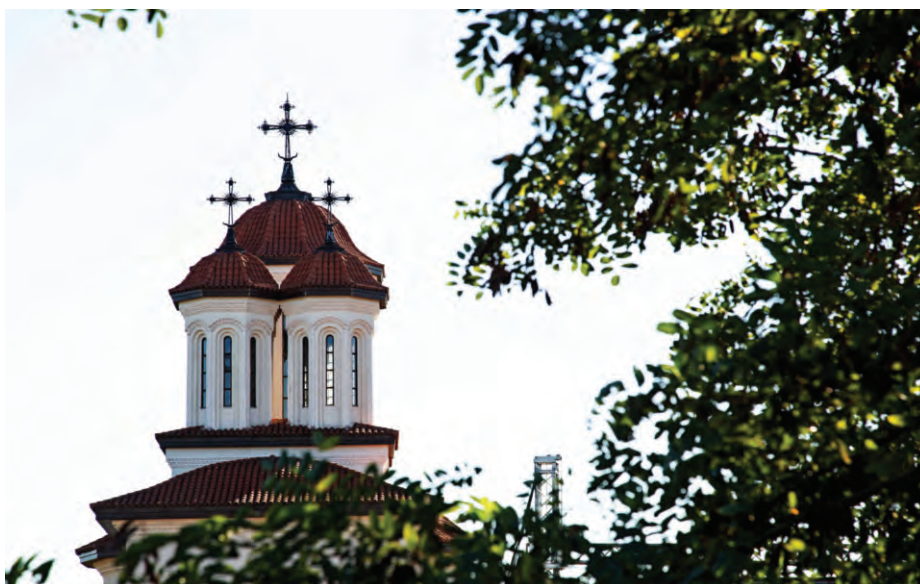
Uriașele candelabre sunt confecționate din cristal de Boemia.

Florentin COMAN

Mănăstirea Măxineni are o istorie pe cât de zbuciumată pe atât de interesantă, mai ales prin prisma faptului că a reușit într-un mod de-a dreptul miraculos să renască din propriile ruine. În urmă cu mai bine de un sfert de secol un călugăr și-a ridicat o chilie lângă două ziduri pe jumătate năruite, ce se ridicau stinghere dintre bălării, pe malul Siretului. Călugărul acela, protosinghelul Simion Victor Ovezea, a stăruit în truda sa de a reînoda tradiția monahală acolo, la fosta graniță dintre Moldova și Țara Românească, locul unde voievodul Matei Basarab a hotărât, în 1637, să ridice o mănăstire. Zona avea importanță strategică, iar sfântul lăcaș ctit în acele vremuri a fost unul dintre cele mai mari și mai frumoase din toată Muntenia. După mai bine de 200 de ani, timpul și cutremurele au șubrezit construcția, astfel că, în 1856, mai marii vremii au angajat un arhitect care să stabilească dacă mănăstirea va fi dărâmată complet și rezidită, sau va fi doar reparată. Cercetarea făcută atunci a dus la concluzia că edificiul este suficient de solid și că o reparație capitală l-ar mai ține în picioare încă mulți ani. Consolidările s-au făcut, în 1858, și probabil că mănăstirea ar fi rezistat în forma originală până în zilele noastre dacă nu ar fi avut ghinionul să se afle pe linia frontului, în timpul Primului Război Mondial. Lovite cu obuzele tunurilor de mare calibru, zidurile groase de 1,5 metri s-au prăbușit, pe 17 februarie 1917. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial mănăstirea era deja abandonată. Luptele de atunci au continuat dis-

Mănăstirea Măxineni, un monument de anvergură națională renăscut din ruină

trugerile, iar după război, localnicii de prin Măxineni sau Latinu, localități aflate la circa 10 kilometri distanță, au luat cără-

mizi din zidurile căzute, pentru a le folosi în propriile gospodării.

Asta a găsit călugărul Simion Ovezea în

1990, când a ajuns în acel loc pustiu: o ruină care amintea doar vag de falnica mănăstire de odinioară. Încetul cu încetul, lucrurile au reînceput, însă, să intre în normal. Pe 24 iunie 1990, Ovezea a fost numit stareț, de ÎPS dr. Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos, cel care a oficiat atunci, în fruntea unui sobor de preoți, Sfânta Liturghie ce a marcat renașterea vieții monahale în acel loc. Cu timpul, de la o chilie așezată stinger lângă zidurile năruite, mănăstirea a început să prindă formă. S-a clădit o nouă biserică și noi chilii pentru călugări. Construcțiile s-au ridicat din donații primite de la credincioși înstăriți. Mare ajutor a dat și Muzeul Brăilei, condus atunci de dr. Ionel Cădea, cel care a coordonat, în anii '70, ample cercetări arheologice în zonă, având astfel o imagine despre felul cum a fost concepută, din punct de vedere religios și strategic militar, vechea mănăstire.

Din nefericire, bătrân și bolnav, starețul Simion Ovezea avea să își găsească un tragic sfârșit la începutul anilor 2000, atunci când o candelă aprinsă în chilie sa a provocat un incendiu care i-a curmat viața.

O lucrare impecabilă

Câțiva ani mai târziu după nefericitul incident, aveau să înceapă lucrările care au readus, practic, la viață mănăstirea Măxineni într-o formă aproape identică cu cea originală, din secolul XVII. Asta după ce a fost demarată o investiție de 10,12 milioane de lei, finanțată în proporție de circa 94% cu fonduri europene nerambursabile, restul fiind acoperit cu bani de la bugetul de stat, 5%, și de beneficiar, adică

Turism ecumenic

de Arhiepiscopia "Dunării de Jos" Galați, 1%.

Biserica veche și casa voievodală au fost zidite exact pe temelia celor originale, fiind reconstituite cu mare grijă la detalii. "Arhitecții actuali au trebuit să știe ctitoriile lui Matei Basarab, de la câmpie, deal și munte, pentru că fiecare în parte are ceva specific, iar descifrând aceste informații s-a putut face reconstituirea păstrându-se elementele arhitecturale specifice epocii. Nu s-a lucrat după o schiță anume", explică, în primăvara anului 2016, Atanasie, stareț al Mănăstirii Măxineni.

Cert este că mănăstirea rezidită este acum o adevărată bijuterie arhitectonică ce are puterea de a-i trezi privitorului senzația că a călătorit în timp, cu 400 de ani în urmă, atunci când voievodul Matei Basarab și-a admirat pentru prima dată ctitoria. Casa voievodală, sau stăreția mănăstirii, are ziduri masive, grinzi din lemn, uși din lemn întărite cu ghinturi de fier, subsol cu bolți zidite în cărămidă, acoperiș învelit în țiglă. Această clădire are și rol de muzeu, fiind expuse aici numeroase relicve descoperite în timpul săpăturilor arheologice făcute în anii '70.

Lângă casa voievodală se înalță, falnic, biserica mănăstirii. Și aceasta a fost rezidită păstrându-se cu sfințenie specificul epocii de demult. În frumoasa construcție au fost încastate și cele două bucăți de zid care se mai aflau în picioare în 1990. Absolut impresionantă este și pictura interioară. Scenele biblice au fost realizate de pictorii clasa I Marcel și Daniel Codrescu, tată și fiu, a căror îndemânare și talent sunt dincolo de orice îndoială. Cei doi au lucrat folosind vechea metodă a frescei. Mai exact, "fresca este un fel de tencuială făcută din var amestecat cu câlți și nisip. Se dau două mâini. La prima mână, se pune un cancioc de nisip, la o găleată de var cu câlți. La a doua mână se pune doar varul cu câlți. După două ore, se sclivisește, îndepărtându-se pojghița formată la suprafață, și abia apoi se vine cu culoarea. Pictura trebuie aplicată în maxim 18 ore, după acest interval fresca devine prea uscată și nu se mai formează acea reacție chimică datorită căreia culoarea rezistă pe pereți. Dacă se respectă acești pași, pictura este nemuritoare, frece pereții cu buretele și nu mai reușești să răzuie culoarea. În caz că se răzuie, înseamnă că nu s-a făcut treabă de calitate", ne-a spus starețul Atanasie.

Pictura a fost realizată tot de artiștii Marcel și Daniel Codrescu, tată și fiu. Marcel Codrescu este brăilean de origine, originar din satul Oancea. "A fost o provocare pentru noi să realizăm această pictură, pentru că am avut la dispoziție un timp foarte scurt. Fiind vorba de un proiect finanțat cu bani europeni, termenele erau stricte, iar totul trebuia terminat în maxim 10 luni. Am început în 2015, după Paște, iar până la Crăciunul aceluiași an pictura era gata", a explicat Daniel Codrescu, în toamna anului 2018, atunci când biserica rezidită a fost sfințită de un sobor de înalți prelați, în frunte cu patriarhul Daniel. Artistul a mai precizat că pictura mănăstirii Măxineni este inspirată de cea existentă în mănăstirea Gura Motrului, un așezământ monahal ctitorit tot de voievodul Matei Basarab, dar la care s-a păstrat peste veacuri pictura originală.

Florentin COMAN

Biserica maramureșeană din stațiunea Lacu Sărat poartă hramul „Sfântul Mare Mucenic Pantelimon”, ocrotitorul medicilor și al bolnavilor, fiind un refugiu spiritual aparte pentru pacienții veniți la tratament, dar și pentru turiști sau brăilenii care caută liniște. O adevărată oază de spiritualitate transilvăneană în inima Câmpiei Române, biserica a fost inaugurată în anul 1999 ca parte a complexului monahal Mănăstirea Lacu Sărat. Conducerea administrației locale brăilene din acea perioadă a inițiat și finanțat acest proiect, biserica fiind ridicată în principal cu fonduri puse la dispoziție de Primăria Brăila. Au contribuit, însă, și mulți donatori, atât politicieni și oameni de afaceri cât și oameni simpli, cu posibilități financiare reduse dar cu mare credință în Dumnezeu. De ce s-a preferat stilul maramureșean în locul celui specific zonei noastre? Profesorul de istorie Ionel Alexandru, care a activat în politica și administrația brăileană încă de la începutul anilor '90, își amintește că un fost consilier local municipal a venit cu această propunere. „Consilierul respectiv avea legături de familie cu zona Maramureșului și cunoștea acolo inclusiv meșteri tradiționali. A propus ca biserica să fie construită în stil maramureșean, iar ceilalți consilieri au fost de acord, votând pentru”, ne-a declarat Ionel Alexandru. Acesta a scris și o carte dedicată bisericilor din Brăila, în care, despre construcția din stațiunea Lacu Sărat a menționat că, pe lângă meșterii populari care au lucrat exclusiv în lemn, s-au implicat și firme specializate din Brăila, precum „Pifcon”, „Durabet” sau „Concas”, care au realizat fundația și drumurile de acces.

Cert este că decizia de a construi în stațiune o biserică maramureșeană s-a dovedit a fi foarte inspirată, contrastul dintre arhitectura ascuțită, tipic montană, și relieful plat al Câmpiei Brăilei oferind locului un farmec aparte, în cele aproape trei decenii scurse de la inaugurare.

Biserica, o replică fidelă a celebrei biserici maramureșene din comuna Șurdești, a fost ridicată între anii 1996 și 1999 de o echipă de meșteri populari din Maramureș. Pe 25 iulie 1999, biserica a fost târnosită (sfântită). Ulterior, complexul s-a extins, mănăstirea devenind una de maici. Pe lângă biserica de lemn, s-au construit corpul de chilii, o trapeză și un paraclis, toate integrate în parcul natural al stațiunii.

Biserica în stil maramureșean ”Sf. Pantelimon”, o inedită punte de legătură culturală și spirituală

Cea mai înaltă biserică de lemn din sud-estul României

”Amprenta” la sol pare modestă, cu o suprafață exterioară de 120 metri pătrați și suprafață interioară de doar 96 mp, însă pe verticală lucrurile se schimbă, fiind vorba despre cea mai înaltă biserică de lemn din sud-estul țării. Corpul de lemn, deși mic și adunat ca dimensiuni la sol, se continuă cu o turlă lungă

și ascuțită, care dă impresia unei săgeți îndreptate spre cer. Astfel, cu o înălțime totală de 24 de metri de la sol până la vârful crucii, construcția domină peisajul stațiunii balneare, fiind vizibilă de la distanță printre copacii parcului.

Biserica a fost realizată din lemn de brad și stejar adus direct din nordul țării, fiind asamblată la fața locului de echipa de meseriași maramureșeni din zona Bârsana, Maramureș. Bârnela de lemn sunt îmbinate

fără cuie de fier, folosindu-se exclusiv cuie din lemn. Întreaga structură este așezată pe un soclu din piatră pentru a fi protejată de umiditate, iar acoperișul masiv are pante foarte rezezi și este placat integral cu șindrilă de lemn (draniță). Acesta coboară jos, acoperind pridvorul și ferestrele mici, oferind bisericii aspectul clasic de „casă țărănească a Domnului”. Intrarea în biserică se face printr-un pridvor deschis, susținut de stâlpi groși din lemn, migălos sculptați manual cu

motive geometrice și vegetale. Turla unică se ridică deasupra pronaosului. În partea superioară, ea prezintă un foișor clasic pentru clopote, urmat de un coif piramidal lung, ascuțit, placat cu șindrilă, în vârful căruia străjuiește o cruce mare din metal. În jurul corpului bisericii este sculptat celebrul brâu din funie răsucită (torsada), simbolizând infinitul și legătura dintre cer și pământ.

Interiorul respectă compartimentarea tradițională (pronaos, naos, altar).

Deși clădirea este maramureșeană ca arhitectură exterioară, interiorul este decorat cu picturi calde realizate în stil neobizantin, adaptate cerințelor liturgice ortodoxe din această zonă a țării. Icoanele și catapeteasma sunt de asemenea sculptate și pictate manual pe lemn de tei.

Replică a celebrei biserici din Șurdești, Maramureș

Biserica din Lacu Sărat a fost proiectată ca o replică a Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Șurdești, construită în 1721, un monument inclus în patrimoniul mondial UNESCO. Totuși, între cele două există diferențe vizibile, în ceea ce privește dimensiunile și stilul arhitectonic. Bineînțeles, își spune cuvântul și contextul istoric și geografic, biserica din stațiunea Lacu Sărat fiind adaptată zonei și epocii în care a fost ridicată.

Cea din Șurdești măsoară în total 54 de metri, fiind, pentru mult timp, cea mai înaltă biserică de lemn din lume. Prin comparație, biserica din stațiunea Lacu Sărat are doar 24 de metri, fiind adaptată la spațiul din câmpie dar și la solul din stațiune.

La biserica din Maramureș, turla principală uriașă este flancată la bază de patru turnulețe mici, ceea ce semnifică pe vremuri faptul că satul avea drept de judecată, cele patru turnulețe reprezentând „Sfatul Bătrânilor”. Biserica din Brăila are o turlă unică, zveltă, fără cele patru turnulețe secundare, accentul fiind pus pe o siluetă simplificată.

Biserica originală este făcută din grunzi din lemn de stejar masiv, care au rezistat sute de ani în climat montan. Pentru replica brăileană s-a folosit lemn de brad și stejar, tratat modern pentru a rezista umidității și climatului arid din Bărgan. La Șurdești, soclul din piatră de munte brută este așezat direct pe solul stâncos și stabil. În Lacu Sărat, soclul din piatră are o structură de consolidare ascunsă, adaptată solului nisipos și pânzei freatice ridicate de lângă lac.

Biserica "Înălțarea Domnului", moștenirea comunității bulgare din Brăila

Florentin COMAN

Biserica Bulgară „Înălțarea Domnului” din Brăila este un monument istoric de referință, care dăinuie în Centrul Vechi al orașului încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, strâns legat de o perioadă de maximă înflorire economică și urbanistică, când aici exista o comunitate foarte mare de etnici bulgari. Comunitatea bulgară s-a dezvoltat puternic după Pacea de la Adrianopol din 1829. Bulgarii stabiliți în Brăila erau recunoscuți ca buni gospodari, remarcându-se în special în domenii precum grădinaritul, zidăria și dogăria. Fiind o comunitate tot mai numeroasă și prosperă, avea nevoie de doi piloni importanți: biserică și școală.

Biserica avea să fie ctitorită pe cheltuiala exclusivă a comunității bulgare, între anii 1868 și 1882, pe un teren donat de o bulgăroaică bogată, Hagi Varvara Veleva. Construcția a început la scurt timp după finalizarea lucrărilor de plantare cu arbori a Bulevardului Alexandru Ioan Cuza (fostul „Glasis”), integrându-se în noul regulament de urbanism aprobat în 1864 și conceput de arhitectul orașului de la acea vreme, Dumitru Poenaru. Lucrările s-au încheiat în anul 1872, moment în care edificiul a fost sfințit. Lângă biserică s-a construit și școala care a servit atât ca unitate de învățământ cât și ca loc de întrunire a membrilor comunității. Unul dintre directorii acestei școli, profesorul Dobri Voinicov, mare om de cultură, scriitor și compozitor,

este considerat întemeietorul dramaturgiei bulgare. Piese sale de teatru s-au jucat, în premieră, la Brăila, iar în foaierul Teatrului „Maria Filotti” există un bazoreliev dedicat acestei personalități. Din păcate, clădirea școlii bulgărești s-a pierdut, fiind distrusă în totalitate de un incendiu, în perioada anilor 1950. Biserica bulgărească a supraviețuit aceluși moment de cumpănă, menținându-se ca un document istoric viu ce demonstrează caracterul multicultural al Brăilei de altădată și deschiderea culturală a orașului-port de la Dunăre.

Proiectul după care a fost construită biserica aparține arhitectului italian Francisco Bonomeli. Pe lângă Hagi Varvara Veleva, pisania bisericii menționează și ctitorii Toni Hristof, Ivan Balkanski, Angel Ivanof și Gheorghe Calu.

Din punct de vedere arhitectural, edificiul este considerat o bazilică cu turlă și două turnuri. Clădirea se impune în peisajul urbanistic printr-o estetică aparte și o compoziție spațială complexă. Ea îmbină elemente eclesiastice tradiționale cu rigori arhitecturale specifice epocii moderne în care a fost ridicată.

În documentele din arhivele Primăriei Brăila se menționează că biserica este construită din cărămidă, pe fundație de piatră legată cu mortar, fiind o bazilică dotată cu două turnuri-clopotniță, pe latura vestică, cu portic în fața intrării. „Ca o particularitate a planului este amplasarea turlei sprijinită pe pandativi, pe traveea răsăriteană a

navei centrale, iar a doua travee este acoperită de o calotă. Cele două travee sunt despărțite de o arcadă semicirculară, planul dând impresia de unitate. Stilul arhitectonic combină elementele bizantine și romanice, cu elemente neoclasiche și baroce. Biserica are o decorație exterioară de factură neoclasică și se caracterizează prin elemente sobre și simple.

Interiorul nu a fost pictat, dar beneficiază de o bogată și valoroasă colecție de icoane pictate pe lemn, se precizează pe un panou de prezentare aflat în curtea bisericii.

În ultimii ani, biserica „Înălțarea Domnului” a beneficiat de lucrări complexe de renovare, astfel că acum poate fi admirată în toată splendoarea sa.

Interviu cu distinsul prof. publicist Ioan MUNTEANU, cetățean de Onoare al Municipiului Brăila

„Dacă pierdem memoria locului de baștină, pierdem și memoria națională”

- Domnule profesor, sunteți o personalitate marcantă a învățământului brăilean, dar și a publicisticii urbei noastre dunărene. Ați redactat peste 40 de volume, cele mai multe dedicate Brăilei și monumentelor sale. Ce v-a determinat să vă aplecați asupra istoriei acestor ținuturi binecuvântate?

- Îl invoc pe marele filosof german Martin Heidegger, a cărui afirmație acoperă generos răspunsul: „Locuirea e cea trăsătură fundamentală a ființei în conformitate cu care muritorii sunt, omul locuind în măsura în care-și ocrotește locuirea”. Vrem sau nu vrem, suntem ai unui loc, mai bun sau mai rău, baștina noastră. În cazul meu, al nostru, Brăila. Și dacă este adevărat că patria noastră este limba română, apoi tot atât de adevărat este că țara mea e, înainte de toate, locul nașterii mele, așa cum afirmase încă Alecu Russo, la 1850: „Patria e aducerea-amine de zilele copilăriei, coliba părintească cu copaciul cel mare din pragul ușii, dragostea mamei... sunetului clopotului bisericii satului ce ne vestește zilele frumoase de sărbătoare... și aerul care nicăierea nu este mai dulce!”. Această „definiție”, însușită în primul an de liceu, în 1956, am transmis-o și elevilor mei timp de 40 de ani.

Chiar și cei desțărâți nu vor înceta să gândească în limba română și nu-și vor uita baștina, vor sau nu vor, pentru că, mai întâi, patria este locul copilăriei și al adolescenței, al creșterii și al devenirii, pe care l-au părăsit, poate, ponegrindu-l, fără să se întrebe sau să fie întrebați ce-au dat ei Brăilei.

Iubirea față de baștină nu trebuie să fie doar declarativă, ci bazată pe cunoaștere și pentru aceasta m-am nevoit, încă din 1968, când publicam primele articole despre inima vie a Dunării și a Bărăganului, cu prilejul celebrării a 600 de ani de atestare documentară. M-am nevoit să descopăr file din istoria Brăilei, împărțând mărturisirea altui iubitor al urbei drept „cel mai frumos port de la Dunăre” (Valeriu Avramescu) și analiza scriitorului Constantin Gherghinoiu, străin de oraș: „Dacă românul este sufletist și este în stare să-și dea și haina de pe el, brăileanul este de-a dreptul sentimental. La nivelul morfologiei culturii acest sentimentalism se traduce în afirmarea deschisă a credinței că nu există oraș mai frumos ca Brăila”.

Și pentru că „Nu Brăila este a noastră, ci noi, fiii Brăilei, suntem ai ei”, după cum glăsuia filosoful Anton Dumitriu, m-am străduit și încă mă strădui să oglindesc file din istoria „frumoasei adormite” (Perpessicius), sperând în renașterea ei la statutul de oraș de mână întâi. Este un angajament din partea mea, conform înscrisului de pe cartea de vizită: De profesie, brăilean.

-Care credeți că a fost rolul Bisericii în general și al Mitropoliei Proilaviei, în special, în păstrarea identității noastre naționale, dat fiind faptul că Brăila s-a aflat, vreme de trei secole, cu mici întreruperi, sub stăpânire otomană?

- Puțină lume mai știe de existența Mitropoliei Proilaviei și de cea a bisericii mitropolitane cu hramul Sfinții Voievozi, numită și Biserica Veche.

Biserica Mitropoliei Proilaviei se afla la

capătul dinspre Dunăre al Străzii Malului.

Avem o singură descriere la Nae A. Vasilescu, 1906, p. 60, aflată de la un martor ocular. Biserica, modestă ca înfățișare, era „construită din lemn, cu un singur turn în față... În mijlocul bisericii era un perete din scânduri, sub formă de gratii/zăbrele, care separa bărbații de femei, pentru că era interzis să fie împreună. În interior, pe părțile laterale erau scaune din metal și lemn. Altarul aflat spre Dunăre și clopotnița s-au prăbușit” între anii 1842-1846, împreună cu o bună parte din cimitirul înconjurător, obiectele de cult fiind transferate Bisericii Sf. Spiridon.

Studiile dedicate Mitropoliei Proilaviei menționează succint faptul că, aflată în centrul regiunilor stăpânite de turci, avea sub jurisdicție raialele Turnu, Giurgiu, Brăila, Dobrogea, Silistra, întreaga Moldovă de sud și Hotinul. Datele apar în extenso la Mihai Eminescu, într-o suită de 6 (șase) articole din ziarul Timpul, grupate sub numele comun Basarabia (3, 4, 7, 8, 10, 14 martie 1878), ziaristul făcând din existența Mitropoliei Proilaviei un argument peremptoriu în susținerea stăpânirii românești asupra pământurilor dintre Prut și Nistru, asupra celor trei județe din sudul Basarabiei (Cahul, Ismail și Bolgrad), revenite Moldovei în anul 1856 prin Tratatul de la Paris, dar încorporate/răpite din nou în Imperiul Țarist prin Pacea de la Berlin (1878), în schimbul retrocedării Dobrogei.

Existența Mitropoliei este o dovadă a persistenței românești și, de aceea, Mihai Eminescu „atribuie lucrării lui Dumnezeu rolul esențial în demonstrarea dreptății noastre”: „Să mulțumim bisericii noastre care, prin dumnezeiasca liniște și statornicie pe care a avut-o în vremile cele mai turburate, ne-a păstrat prin însemnările ei acest argument zdrobitor față de orice subtilitate diplomatică. Întrebarea posesiunii legitime nu mai poate fi controversată” (ibidem).

Un alt punct de vedere, cel al slujirii religioase, este relevat de Î.P.S. Casian, Episcopul Dunării de Jos, în prefața lucrării „Rămășițele Proilaviei” a P.C. Părinte Șerban Sâmpetru, 1996: „Aici, mitropolii greci, agreeți de turci, n-au mai slujit intereselor sufletești străine, ci au făcut ortodoxie (...). Ce s-ar fi întâmplat în absența unei instituții bisericești, care să preia administrația și conducerea parohiilor compacte românești? S-ar fi convertit, probabil, mulți din lipsă de vlădică și de preoți, la Islam. Ceea ce n-a fost cazul. Mai mult. Preoții toți au slujit în românește. Este posibil ca și ierarhii să fi învățat - unii dintre ei - românește”.

- Ce ne puteți spune despre bisericile și așezămintele sfinte ctitorite aici, în ultimele două sute de ani? Dacă ar fi să alegeți, care credeți că este cea mai frumoasă biserică din Brăila?

- Cele mai vechi, datând din vremea raialei/a Brăilei otomane, de mici dimensiuni, din paiantă, sunt consemnate de istoricul brăilean Radu Perianu în lucrarea „Raiaua Brăilei”, unde arată că, la hotărnicia raialei, sunt martori mai mulți preoți, de unde rezultă că, în multe sate din raia, erau biserici, după cum rezultă din numărul preoților citați ca martori la hotărnicia raialei: „Popa Radu ot

Viziru, popa Gheorghe ot Viziru, popa Bratu ot Pehlivan, popa Mihai ot Cuptoare, popa Constantin ot Tâmpu, popa Vasile ot Valea Cânepei, popa Dobre ot Cosorul, popa Nica ot Vădeni, popa Ene sin Stoian ot Nazăru, popa Hristea Holbură (Herbere) ot Gropeni, Popa Ion Pentea ot Măcuroaia, popa Iamandi ot Tichilești, popa Ion ot Chiscani.

Bisericile au reprezentat și primele școli brăilene, sub privegherea dascălilor. La Ulmu, în 1796, învăța copiii „logofătul” Toderășco, iar două mince care aparținuseră Mitropoliei cuprind însemnările dascălilor Vasile (5 iunie 1817) și Ioan (28 februarie 1819), care învățau copiii în tinda bisericii (Un minei este o carte bisericească ortodoxă care conține slujbele sfinților și ale sărbătorilor rânduite pentru fiecare zi din cele 12 luni ale anului).

Vechile biserici brăilene, din sec. XIX, până la Strada Laterală (Dorobanți)

Dincolo, era Islazul! Fiecare își are istoria ei.

1831, 8 martie, „Sfinții Arhangheli”, prin sfințirea vechii case de rugăciune turcești - mesdjid, transformată în biserică ortodoxă, întâi, între anii 1808-1810.

1835, „Sf. Petru”, prăbușită în 1872; reconstruită între 1872-1894.

1835 - 1838, „Sf. Ierarh Nicolae”, mistuită de flăcări în 1860, refăcută între 1861-1864.

1841-1842, „Sf. Spiridon”, moștenitoarea bunurilor Mitropoliei Proilaviei,

1844-1847, „Adormirea Maicii Domnului”, incendiu în 1895; rezidită în 1914.

1852-1857, „Sf. Mare Mucenic Gheorghe”.

1855, Biserica Catolică, refăcută în 1903.

1857-1863, „Sfinții Împărați Constantin și Elena”.

1872-1877, „Sf. Profet Ilie Teviteanul”.

1900-1912, „Sf. Ioan Botezătorul”.

... 1863-1872, „Buna Vestire” (Greacă).

1863, Templul Nou (Evreiesc).

1867-1868, Biserica Armenească.

1868-1882, Biserica Bulgărească.

1880, Biserica Lipovenească.

1885, Biserica Germană (azi, „Sf. Spiridon Nou”).

1892, Biserica Calvină-Maghiară, cele aparținând etniilor minoritare dovedind încă o dată spiritul tolerant al brăilenilor.

Aveți în vedere, probabil, edificiul în care se adună creștinii, „frumusețea” vizând monumentalitatea. Pentru apreciere, vă ofer datele tehnice a celor mai impunătoare:

„Sf. Petru și Pavel”: 45 m lungime, 22 m lățime și aprox. 20 m înălțime;

„Greacă: 43, 5 m lungime, 21,5 m lățime și 20 m înălțime;

„Sf. Nicolae”: 37 m lungime, 20 m lățime și 10,5 m înălțime;

„Bulgărească”: 35 m lungime, 16 m lățime și 23 m înălțime;

„Lipovenească”: 22,45 m lungime, 10,3 m lățime și 22 m înălțime.

Ortografiată cu majusculă, Biserica, „Casa lui Dumnezeu” sau „Casa Împărătească”, este o instituție divino-umană care lucrează în lume cu mijloacele ei spirituale: Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție, cultul liturgic și harul Sfințelor Taine, aceleași indiferent de mărția lăcașului.

- Ce a salvat bisericile brăilene de la dispariție, dat fiind faptul că, în perioada dictaturii comuniste, Biserica „Sf. Spiridon” și Biserica „Sf. Cuvioasă Parascheva” au fost făcute una cu pământul, în anii 1960?

- Dacă Centrul Istoric a fost conservat, oferindu-ne imaginea aproape intactă a Brăilei de la 1900, nu la fel s-a întâmplat cu bisericile amintite. Biserica Sf. Ierarh Spiridon era amplasată pe locul unde s-a ridicat Palatul Telefoanelor, pe B-dul Independenței. Reprezenta continuarea vechii biserici a fostei Mitropolii a Proilaviei, ce avea hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil. Ajungând în stare de ruină și amenințată de surparea malului Dunării pe care se afla situația, enoriașii puseseră, în 1841, la marginea orașului, dincolo de șant, lângă vechiul cimitir, temelia unei noi biserici cu patronul Sf. Ierarh Spiridon. În 1842, construcția a fost terminată, an în care s-a sfințit de către Episcopul Chesarie al Buzăului, în ea transferându-se icoanele, obiectele și cărțile de cult din biserica veche mitropolitană. Era construită din cărămidă, de plan dreptunghiular, cu o turlă pe naos și alte două turluri mai mici pe pronaos. În 1963, după numeroase expertize vizând lucrările de consolidare a lăcașului, avariat grav încă de la cutremurul din 1940 și închis din 1961, autoritățile comuniste o demolează, „pentru că nu mai corespundea estetic edilatar cu contextul urban din jur”.

Biserica cu hramul Sf. Parascheva, ocrotitoarea Moldovei și a întregii României, ale cărei moaște au fost aduse la Iași de către voievodul Vasile Lupu, în urmă cu aproape patru secole, pentru 300 pungi de aur, s-a surpat din cauza unor erori de construcție. În același an, s-a construit actualul paraclis, folosit drept biserică, până când enoriașii nădăjduiau să construiască o biserică mai impunătoare. În anul 1905, preoții și credincioșii (parohia numărând 2.257 familii) au adunat ban cu ban ca să ridice o biserică nouă, în locul celei care s-a surpat, a cărei zidire a început abia în anul 1933. Copie fidelă a catedralei de la Timișoara, edificiul, situat pe diagonală Spitalului Sf. Pantelimon, urma să fie cel mai mare din sud-estul României: 40 m lungime, 20 m înălțime, 3 turluri și un subsol adânc de 12 m, cu sală de conferințe și bibliotecă. Întrerupte pe timpul războiului, lucrările au fost reluate în anul 1950, fără a fi finalizate,

deoarece în anul 1964 autoritățile atee comuniste au decis demolarea bisericii în scopul modernizării orașului. Comuniștii au dinamitat sfântul lăcaș în Săptămâna Crucii din Postul Mare, nivelând zona și ștergând de pe fața pământului un edificiu care ar fi trebuit să fie Catedrala orașului. În prezent, alături de vechiul paraclis, se ridică o mândră zidire, în care prima slujbă a fost oficiată în 14 octombrie 2008.

Pentru ca brăilenii să nu uite istoria acestor lăcașe, s-ar cuveni ca locurile pe care s-au aflat Biserica Veche a Mitropoliei Proilaviei, Sf. Spiridon și Sf. Parascheva să fie marcate prin plăci memoriale.

Salvarea bisericilor s-a datorat credinței enoriașilor și strategiei de supraviețuire elaborate de Biserica Ortodoxă Română prin patriarhul Justinian Marina și succesorii săi, care a arătat fermitate când a fost vorba de dogmă și flexibilitate când a fost vorba de aspectele administrative, evitând, astfel, conflictele deschise care ar fi avut urmări dezastruoase pentru viața religioasă din România. Astfel, Biserica Ortodoxă Română (BOR) și-a menținut o anumită libertate, exprimată prin exercitarea cultului în biserici. Dar și păstorilor de suflete din fiecare enorie, așa cum s-a întâmplat cu Biserica Sfinții Arhangheli, aflată pe lista demolărilor alături de Sfântul Spiridon și de falnica Sfânta Parascheva.

Preotul paroh Alexandru Mateescu, având în vedere tasarea pereților și fisurile apărute în partea de sud a lăcașului (colțul de sud-vest), în primăvara anului 1962, începe demersurile pentru consolidarea peretelui, întocmindu-se un proiect în valoare de 67.000 lei, care a primit în iunie 1962 aviz favorabil din partea C.S.C.A.S., Direcția Monumentelor Istorice și a Departamentului Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri. Însă Sfatul Popular al Regiunii Galați nu a dat autorizația de consolidare ținând seama de propunerea organelor de stat brăilene de a se demola construcția, propunere motivată prin necesitatea sistematizării pieței centrale a orașului și starea de degradare a monumentului.

În lucrarea „La Roumanie contemporaine” (1904), francezul André Bellesort, referindu-se la Biserica Sfinții Arhangheli, nota că „patru primari ai Brăilei, la rând, voind să o dărâme, au murit iar un al cincilea nu mai îndrăznește să se atingă de ea”. Nu știm ce se va fi întâmplat cu demolatorii celor două biserici pomenite mai sus, care au căzut la comanda autorităților comuniste, însă cei din anii 1962 au „scăpat” datorită luptei duse de părintele Alexandru Mateescu, care a salvat-o de la demolare.

Preot luptător, Alexandru Mateescu a bătut la toate porțile, argumentând temeinic valoarea lăcașului, declarat monument de arhitectură în baza H.C.M. nr. 1.160 din 23 iunie 1955, a doua oară după anul 1919, după cum s-a văzut, și împiedicând, astfel, încercarea de scoatere a acestuia de pe lista monumentelor istorice, ceea ce ar fi permis demolarea. Multe dintre argumente proveneau din studiul „Monumente musulmane civile și religioase din orașul Brăila”, apărut în nr. 1-2/1956 al revistei „Studii și cercetări de istoria artei” al cercetătorului H. Stănescu, nimeni altul decât Heinz Rottenberg, evreu brăilean, lector de limba germană la Universitatea București, emigrant mai târziu în Germania. Studiul afirma, argumentat, că este unicul monument de acest fel din țară (geamie transformată în biserică ortodoxă),

în Balcani mai existând doar două monumente similare în Iugoslavia și unul în Bulgaria. (...)

La 15 mai 1934, părintele Alexandru Mateescu își începuse activitatea pastorală, reprezentând unul dintre rarele cazuri de desfășurare integrală și îndelungată (încă de la hirotonie) a activității pastorale în aceeași biserică, până-n clipa morții, la vârsta de 94 de ani, fiind el însuși o parte vie a istoriei Brăilei din acest secol. La dispariția sa, în 1998, a fost condus de un sobor de 25 de preoți în frunte cu P.S. dr. Casian Crăciun, care a rostit cuvinte înălțătoare:

„Părintele Mateescu s-a identificat cu un singur altar al slujirii preoțești la vârsta de 94 de ani fără să fi trecut pe cartea sa de muncă cuvintele odihnă și pensie... Pleacă la această vârstă activă după o viață de rugăciune, după ce a străbătut atâtea dureri pricinuite de răul acestui veac...”.

-A existat o „întoarcere la rădăcini” după 1989? Sunt din nou bisericile pline de credincioși, așa cum erau în perioada interbelică, spre exemplu?

- În ciuda opreliștilor, BOR și-a menținut în mod consecvent credința apostolică și sfințirea vieții poporului român, creștin deodată cu formarea sa, în urmă cu două mii de ani. Botezul, cununia și înmormântarea, în ciuda educației ateiste, își urmau cursul firesc, chiar activiștii împlinindu-le în spații private. Serviciul liturgic și sărbătorirea celor 12 Mari Praznice Împărătești s-au oficiat neîncetat, cu participarea tuturor credincioșilor. Mai ales de Înviere, „Sărbătoarea Sărbătorilor, Taina Tainelor”, prin care Mântuitorul răspunde, după cum afirmă ÎPS Casian Crăciun, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „la obsedantele noastre temeri, nedumeriri și incertitudini. Fără Înviere, nici credința, nici speranța nu au sens”.

Vă dau un extras din scrisoarea din 1928 a lui Vasile Băncilă către Basil Munteanu, mari cărturari brăileni: „Am fost aseară (Joia Mare) la biserică și am fost foarte impresionat. S-au cetit douăsprezece Evanghelii. La un moment dat, s-a scos crucea cu Iisus răstignit pe ea în mijlocul bisericii, purtată de mai mulți preoți. Câțiva copii deschideau calea purtând cruci mai mici cu îngeri pe ele. S-au pus coroane de înmormântare pe crucea lui Iisus și, în același timp, s-au auzit zgomotele ciocanelor cari bateau cuele... Se evadau atâtea cutremur sufletesc și spaimă cosmică învăluită în atmosferă de intensă elegie biblică din aceste zgomote! Uitasem, de demult, acest amănunt de ritual, așa încât mi s-a părut că l-am cunoscut pentru întâia oară și am fost foarte emoționat. Mulți, în biserică, plângeau. Apoi tot poporul a trecut să sărute crucea suferinței și s-a miruit”.

Astăzi, momentul anunțului Învierii adună toți poporenii enoriilor pentru a lua Lumina Luminilor. Și nu doar ca moment al festinului ce va urma, cum mi s-ar putea replica, ci ca speranță pentru viața ce va să vie. Ca și odinioară, duminica, la oficierea Liturghiei, toate bisericile sunt pline, pătrunse de emoția trăirii pildelor lui Iisus. Așa cum a fost în toate perioadele de restriște ale istoriei noastre, când nici politica, nici arta, nici știința, nici filosofia, nici morala nu mai sunt suficiente și când singură credința ne descoperă Calea Adevărată.

-Sunt bisericile-monument din Brăila promovate la adevărata lor valoare? Ce ar

trebui făcut pentru ca aceste minunate monumente de arhitectură să fie introduse în circuitul turistic al zonei și, de ce nu, al țării?

- În condițiile în care Centrul Info-Turism, ridicat cu fonduri europene, ființează doar cu numele, introducerea acestora în circuitul turistic al zonei, dar și al țării, este suplinit cu brio de ghizii turistici autorizați: doamna Mihaela Camelia Roșu (Ghid de turism Walk this way Braila), domnii Gabriel Lâlă - Ghid turism autorizat (PFA) Braila City Tour & Romania și Cătălin Rîșnoveanu - Nomad Tour ș.a. Aceștia asigură turul ghidat al orașului Brăila cu principalele obiective, situate fericit în plin centrul urbei - Teatrul „Maria Filotti”, clasificat între cele mai frumoase teatre din lume și singurele monumente istorice de categoria A de interes național din Brăila: Biserica Sfinții Arhangheli și Biserica Greacă, care reprezintă tot atâtea file din istoria orașului, argumente ale ocupației otomane și a caracterului său multietnic.

De aceea, promovarea lor este nu doar o datorie, dar și o obligație pentru toți profesorii de istorie, adică pentru toate școlile din Brăila. Un elev învață în școală toate lucrurile din lume, reținând după interesul și puterile proprii, dar nu știe mai nimic despre Brăila natală. Or, dacă pierdem memoria locului de baștină, pierdem și memoria națională. Oricât de globaliști am fi, nu putem fi „de nicăieri”. Suntem de undeva și acest „undeva” poate să aibă ca punct de plecare și bisericile-monument.

-Care credeți că au fost cei mai mari ctitori de biserici și donatori din Brăila, oameni care și-au dedicat întreaga viață binelui, dar și înzestrării sfintelor lăcașuri?

- Numele lui Nedelcu Chercea se impune cel dintâi. Citim în „Actul de sfințire” a Bisericii cu hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, din 19 octombrie 1924 - a doua, după cea din 8 martie 1831:

„În zilele noastre s-a reparat radical și s-a pictat de către Dl. V. Robea, pictor din Galați, cu cheltuiala prea evlavioșilor creștini Nedelcu P. Chercea, mare industriaș din Brăila, cu soția sa Ana, care au zidit și o clopotniță înzestrând-o cu 2 clopote, cum și cu alte obiecte de trebuință, la această pioasă faptă fiind îndemnați de gândul de a mulțumi lui Dumnezeu pentru ajutorul dat în războiul de întregire a Neamului Românesc și pentru păstrarea credinței Ortodoxe”.

„Om de bine și cetățean iubitor de Casa Domnului, Nedelcu Chercea a luat asupra sa toată cheltuiala întregii reparații”.

Amintim, pe scurt, alte danii și ctitoriri: - construirea Bisericii „Adormirea Maicii Domnului”, de la Mănăstirea Tudor Vladimirescu, din județul Galați, unde a și murit;

- Biserica „Sf. Mina” (în cripta căreia se odihnește, alături de soția sa, Ana), școala, primăria, dispensarul și monumentul eroilor din satul natal Vatra Veche, care, ridicat la rangul de comună suburbană, în 1923, a primit numele Nedelcu P. Chercea, așa cum i-au spus băștinașii și-n regimul comunist, care-i schimbă numele în cartierul „1 Mai”. Astăzi, un tramvai îi poartă numele.

Să mai reținem și numele lui Vladimir Grigorescu, fiu de țăran, mare proprietar în comuna Nazăru, ctitor al bisericii din comună, „Sfântul Ierarh Nicolae” (1923-1929), dar și al bisericii cu hramul „Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de mir și Sf. Cuvios Antonie cel Mare” din Cimitirul Sf. Constantin,

din al cărei „Act de sfințire” (1944), citez:

„Săvârșitu-s-a această lucrare în vremea Războiului nostru sfânt pentru apărarea țării și a credinței strămoșești, din inițiativa și cu sprijinul d-lui ministru de Interne General Dumitru Popescu și al d-lui Colonel Paul Brătășanu, primarul

municipiului Brăila, toate cheltuielile fiind suportate de către marele donator Vladimir Grigorescu, decedat în vremea ridicării acestui sfânt locaș (decembrie 1942, mormântul aflându-se în imediata vecinătate a bisericii). Planurile au fost întocmite de către dl. Constantin Niculcea, arhitect inspector general, șeful serviciilor tehnice ale municipiului Brăila, iar pictura a fost executată de către dl. artist pictor D. Belizare” (pictorul catedralei patriarhale).

- Ce le transmiteți copiilor și tinerilor de astăzi în legătură cu bisericile-monument din Brăila? Dar celor aflați în fruntea urbei?

- Să păsească mereu cu smerenie, împărtășindu-se din pietatea enoriașilor participanți la rugăciunea obștească și să aprecieze importanța lăcașurilor monumente istorice (biserici sau alte bunuri de patrimoniu imobil) pentru că, pe lângă rolul lor liturgic, aceste biserici au și o funcție identitară, istorică, care trebuie făcută publică, deoarece sunt parte a tezaurului cultural local și național.

Să se pătrundă de sensul butadei „Dacă vezi zece catedrale, n-ai văzut nimic. Totul este să vezi de zece ori o catedrală”, aflând date despre vechimea; valoarea artistică, arhitecturală și urbanistică; raritatea și unicitatea, ca și relația dintre edificiu și istoria orașului nostru, elemente care trebuie cercetate și de forurile culturale, dar și de edili, pentru a nu se mai repeta situații de genul acesta, în care fosta Casă a căsătoriilor, de pe B-dul Cuza, să fie declarată monument istoric, iar Biserica Bulgară „Înălțarea Domnului”, situată vizavi, monument de valoare artistică incontestabilă, să nu fie clasată, deși istoria lăcașului este o filă din istoria Comunității bulgare.

-Ce reprezintă pentru dumneavoastră bisericile-monument din Brăila multiseclară? Aveți o amintire frumoasă legată de o astfel de biserică?

- Un prilej de mândrie, alături de celelalte lăcașuri, care impresionează vizitatorii orașului, toate mărturisind credința dintotdeauna a enoriașilor brăileni, dar și regretul meu datorită absenței mai multor monumente de interes național.

Răspunsul detaliat se află în lucrările mele anterioare, în care dedicasem câte 30 de pagini Bisericii „Sfinții Arhangheli”, încă din 2007, ca și Bisericii Grecești, în 2025.

Întrucât nu monumentalitatea definește măreția bisericii, ci cultul liturgic și harul Sfințelor Taine, îmi mărturisesc, cu emoție, calitatea de lbrail-trotter, eu nefăcând înconjurul lumii, ci „turul” bisericilor întru împlinirea Sfințelor Taine: botezul meu la „Sf. Ilie”, cununia și creștinarea fetei celei mari la „Sf. Petru”, cununia acesteia la „Buna Vestire”, botezul unei nepoate și cununia altei fete la „Nașterea Domnului”.

Alegând Biserica „Buna Vestire”, cu participanți de pe mai multe meleaguri, am urmărit și să relev lăcașul, comparabil ca mărime cu Mitropolia Atenei. Emoția mă cuprinde și acum, când scriu aceste rânduri.

A consemnat, Marian GHEORGHE

Biserica "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril", singurul lăcaș de cult ortodox din România realizat prin transformarea unei geamii turcești

Florentin COMAN

Biserica „Sfinții Mihail și Gavril” din Brăila, este cel mai vechi lăcaș de cult existent în raza orașului. Cercetări arheologice derulate în anii '90 au dovedit faptul că în urmă cu peste cinci sute de ani, acolo a existat un cimitir creștin. Peste acesta, turcii au ridicat o geamie – lăcaș de cult musulman –, începând cu anul 1667. „S-a descoperit o succesiune de fundații. De la fundația unui cimitir creștin până la fundația vechii geamii”, spunea istoricul dr. Ionel Cîndea, fostul director al Muzeului Brăilei, care a coordonat, cercetările arheologice desfășurate aici.

Circulă legenda că aceasta ar fi singura biserică ortodoxă din România fără turlă, însă specialiștii din domeniu atrag atenția că mitul este fals, deoarece mai există și alte lăcașe de cult în aceeași situație. Ce se poate spune cu siguranță este că aceasta

a fost și rămâne în continuare singura biserică ortodoxă din România realizată prin transformarea unei geamii turcești.

Prima dată, pentru o scurtă perioadă de timp, între anii 1808 – 1810, geamia a fost transformată în biserică ortodoxă, însă turcii au readus-o în starea inițială pentru încă două decenii. Abia în 1831, lăcașul de cult avea să fie transformat definitiv în biserică ortodoxă, de ducele Mihail Pavlovici Romanov, conducătorul armatei rusești care a eliberat Brăila de dominația turcă, în războiul ruso-turc, încheiat prin pacea de la Adrianopol (1829). Mihail Romanov a intervenit pe lângă Episcopia Buzăului pentru a primi aprobarea transformării „geamiei” în biserică, salvând astfel edificiul de la demolare. Același prinț rus a înzestrat biserica cu obiectele de cult necesare serviciului religios, inclusiv cu o icoană îmbrăcată în aur. Drept recunoștință, brăilenii i-au dat bisericii hramul „Sf.

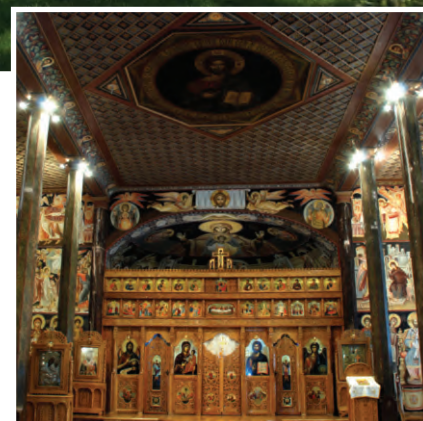
Arhangheli Mihail și Gavril”, după numele generosului ctitor.

În prezent, atracția turistică a acestui lăcaș de cult este dată de combinația elementelor din arhitectura orientală, de rit musulman, cu elementele cultului ortodox. Biserica mai păstrează pe tavan elemente ale picturii musulmane, iar prin forma și interiorul cu tavan plat amintește de arhitectura turcă.

Clădirea de plan dreptunghiular, tip sală, a fost adaptată cultului ortodox prin adăugarea unei abside de formă semicirculară spre est și a unui pronaos în partea de vest. Separarea spațiilor are loc doar la nivel vizual și este rezultatul suprapunerii cafasului peste pronaos. Biserica a suferit mai multe renovări, printre care cea din 1862, când fațada s-a prelungit cu 7 m, biserica primind o decoratie neoclasică.

Clopotnița bisericii, o construcție din lemn ridicată pe locul ocupat de minaretul mesjid-ului, dărâmat în anul 1829, era dotată cu trei clopote turnate la Petersburg, în anul 1832. Turnul de lemn a ars în 1885, a fost reconstruit și a mai ars odată, câțiva ani mai târziu. În cele din urmă, a fost reconstruit, din cărămidă, de această dată, de filantropii brăileni Nedelcu și Ana Chercea. Aceștia au donat și actualele clopote ale bisericii, cele vechi, aduse de ruși, fiind furate în timpul Primului Război Mondial.

Un moment de cumpănă în existența acestui lăcaș de cult a fost în timpul ocupației sovietice, de după cel de-al Doilea Război Mondial. Rușii au schimbat denumirea Pieței Traian în Piața Lenin și nu le convenea deloc ca în acea zonă ce purta numele „părintelui” Sovietelor să existe și o biserică ortodoxă. Nu au îndrăznit să o demoleze direct, însă au făcut tot posibi-

lul să o dărâme prin alte metode. Brăilenii în vârstă își aduc aminte că, timp de câteva zile, tancurile sovietice au mers continuu în jurul bisericii, provocând trepidații foarte puternice. A fost ca un cutremur care nu se mai termina, însă vechile ziduri s-au dovedit suficient de solide și de trainice pentru a rezista acestor încercări.

Profesorul de istorie dr. Ionel Alexandru notează în cartea sa „Brăila și bisericile ei” că interiorul lăcașului de cult din Piața Traian s-a păstrat din timpul vechii moschei, tavanul fiind ornamentat și având bahete de lemn în stil oriental. Tavanul este susținut, tot conform tradiției orientale, cu șase stâlpi de stejar aflați în centru, la care se adaugă încă opt, patru pe perețele lateral stânga și patru pe cel din dreapta. Un alt element oriental care s-a menținut până astăzi este streșina de lemn prelungită (saceac).

Profesorul Alexandru amintește că, în 1994, biserica a intrat într-un amplu proces de renovare, fiind reconstruită din temelii, printr-un program al Ministerului Culturii. Lucrările s-au întins pe durata mai multor ani, iar rezultatele sunt palpabile în prezent: lăcașul de cult arată mai tânăr ca oricând, în ciuda vechimii sale de mai bine de cinci secole!

Biserica Catolică „Adormirea Maicii Domnului”, ridicată cu sprijinul Împăratului Franz Josef - simbol al Brăilei multietnice

Marian GHEORGHE

Ctitorită la mijlocul secolului al XIX-lea, în Centrul Istoric al Municipiului Brăila - pe vremea când navigatorii și comercianții de primă mână ai Europei soseau cu miile în „cel mai frumos port de la Dunăre” - Biserica Romano-Catolică cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, de pe Calea Galați nr. 19, stă mărturie a bunăstării și toleranței religioase promovate, dintotdeauna, de mai-marii urbei.

Istoria lăcașului de închinare ridicat de italienii statorniciți la Brăila și de celelalte etnii de religie catolică este indisolubil legată de apariția catolicilor pe aceste meleaguri. Potrivit unor surse din cadrul comunității, primul document aflat în arhivele parohiei romano-catolice de la Brăila este datat 15 martie 1753. Este vorba de un document redactat în limba latină.

După Tratatul de la Adrianopol, din 1829, care pune capăt războiului ruso-turc, Brăila revine sub stăpânire românească. Pentru urbea ce fusese trei veacuri sub turci, începe o eră de înflorire economică, religioasă și culturală. Statutul de porto franco, dobândit la 1836, făcu din Brăila unul dintre cele mai importante porturi la Dunăre. O însemnată contribuție la dezvoltarea comerțului și industriei de aici au avut-o cetățenii străini veniți din Apus. Primii care s-au așezat aici au fost italienii venețieni. Cum majoritatea străinilor sosiți la Brăila erau de religie catolică, în anul 1832 fură vizitați de către episcopul Giuseppe Molajoni, care se strădui să trimită cât mai curând un preot poliglot pentru îngrijirea lor sufletească. Într-o casă luată cu chirie fură instalate capela și locuința preotului. Nu după mult timp, în 1837, se obținu și un loc de cimitir, iar mai târziu, prin solicitare directă din partea Domnitorului Alexandru Ghica, se primi loc și pentru biserică și casa parohială. În urma unor colecte, abatele franciscan italian Bernard Fontanelia reuși construirea unei capele și a trei încăperi pentru locuința preotului, în anul 1839. Comunitatea catolică de la Brăila era în continuă creștere. În anul 1854, este trimis aici preotul Ambrozio Bogdanfi, de la Bărăția din București. Cu colecte speciale și cu donații particulare, inclusiv de la împăratul Franz Josef al Austriei, acesta reuși construirea bisericii actuale, care, în septembrie 1855 primi consacrarea din partea episcopului Parsi. Unul dintre cei mai activi membri ai comunității a fost Nicoletto Armelini, care a contribuit cu importante sume de bani și cu supravegherea lucrărilor la noua biserică. Drept recunoaștere a meritelor sale, la recoman-

darea episcopului Parsi, Armelini fu primit de însuși Papa de la Roma, care i-a acordat o distincție.

Așezată la intersecția străzilor Nicolae Bălcescu, Catolică și Galați, Biserica Romano-Catolică „Adormirea Maicii Domnului” este construită din cărămidă, în stil romanic. În anul 1881 este înzestrată cu icoana principală, care reprezintă scena „Adormirii Maicii Domnului”, iar între 1925-1928 cu șase vitralii de o rară frumusețe. Altarul principal, din marmură, este donat de familia franceză Jacques Vuccino, în anul 1931, cu ocazia celui de-al cincilea centenar al morții Sfintei Ioana d'Arc. Orologiul cu patru cadrane, aflat în turnul bisericii, a fost adus de la München, în anul 1872, iar orga a fost realizată la fabrica Wegenstein din Timișoara și adusă în anul 1939, de către preotul Bronislaw Falewski. Potrivit unor surse din cadrul comunității, actuala casă parohială a fost construită de către pr. Ioan Knosalla. Tot el aduce statuile „Inima lui Isus”, „Fecioara Maria de Lourdes”, „Sfântul Iosif” și „Sfântul Anton de Padova”, apoi cele 14 stațiuni ale Căii Sfintei Cruci, lucrate la Stuffer.

Statuia Fecioarei Maria de Lourdes are o importanță deosebită pentru comunitatea romano-catolică de la Brăila și nu numai. După aparițiile Maicii Domnului la Lourdes, în anul 1858, în Pirinei francezi, primul pelerinaj catolic românesc a avut loc în august 1885, unde grupul de pelerini a depus un steag de catifea în culorile României, cu un cadru de flori din fire de aur. Steagul, lucrat la Paris, avea în mijloc chipul Maicii Domnului, iar împrejur erau gravate cuvintele: „Adu-ți aminte, Marie, și de Țara Românească”. În partea de jos a steagului se aflau stemele orașelor București, Iași, Craiova, Galați și Brăila. După doar șapte luni, la 25 martie 1886, în biserică din Brăila este așezată Statuia Fecioarei Maria de la Lourdes, prima astfel de statuie dintr-o biserică din România. Ea a fost adusă în urma eforturilor depuse de profesorul Gian Luigi Frollo, care avea legături speciale cu Brăila, deoarece aici a locuit timp de două decenii și și-a redactat opera.

Datorită creșterii numărului catolicilor din Brăila, s-a simțit nevoia înființării unei școli parohiale. Pentru fete, au fost aduse călugărițe Pasioniste, care au avut, prin 1883-1884, 137 de eleve. Din păcate, au fost nevoite să plece pentru că nu cunoșteau limba germană. În anul 1885, au sosit surorile Institutului „Sfânta Maria” și au înființat o școală primară și secundară, cu pensionat. Numărul elevelor a cres-

cut, trecând de 300.

Comunitatea catolică din Brăila s-a confruntat, de-a lungul anilor, cu probleme majore. În vara anului 1865, apare holera care seceră 83 de vieți din comunitatea catolică și aproape 40% din populația orașului. În anul următor, holera reapare, însoțită de angină. Victimele sunt mai cu seamă copii. O altă problemă avea să apară în timpul Primului Război Mondial. Catolicii, în mare parte cetățeni străini, sunt chemați sub arme, în țările lor. Odată cu intrarea României în Marele Război, în anul 1916, supușii statelor inamice au fost închiși în lagăre timp de 16-20 de luni, inclusiv preoții, ceea ce a perturbat serios atât activitatea pastorală cât și cea didactică.

În anul 1925, Biserica Catolică „Adormirea Maicii Domnului” a fost restaurată, atât la exterior cât și la interior,

introducându-se și lumina electrică. Totodată, s-au restaurat casa parohială și localurile școlii. Din păcate, în urma celor două Războaie Mondiale, numărul credincioșilor a scăzut foarte mult. Între timp, dar mai ales în timpul perioadei comuniste, în zonă au sosit, în căutare de locuri de muncă, credincioși catolici din Moldova. În plus, există un schimb „ecumenic” de credincioși, cel mai adesea prin căsătorie. În felul acesta, astăzi, comunitatea catolică din Brăila numără circa 900 de credincioși de diferite etnii și culturi. Ea este păstorită de către doi preoți. Totodată, la Brăila sunt prezente două congregații de surori (călugărițe): Surorile fostului Institut „Sfânta Maria”, astăzi Congregatio Jesu, care administrează o școală primară și o grădiniță, și Clarisele Franciscane Misionare ale Preasfântului Sacrament, cu trei surori.

Biserica „Sfinții Apostoli”, fostă Catedrală a Brăilei

Marian GHEORGHE

De aproape două veacuri, vrednicii discipoli ai lui Hristos, Sfinții Apostoli Petru și Pavel, se bucură de o cinstită deosebită în Arhiepiscopia Dunării de Jos, multe dintre lăcașele de cult din Brăila și Galați avându-i ca ocrotitori spirituali. Între acestea, se numără impunătoarea biserică ocrotită de cei doi mari apostoli ai Domnului - fostă catedrală a orașului -, care se înalță, semeață, cu cele două mari turlle din față, pe Strada Polonă colț cu Petru Maior, în zona istorică a urbei dunărene. Edifiu religios emblematic al Brăilei, Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” este lăcașul în care a slujit, ca preot, în perioada interbelică, viitorul Episcop Antim al Buzăului.

Hramul bisericii-monument este sărbătorit, an de an, la sfârșitul lui Cireșar, pe data de 29 iunie, zi în care îi cinștim, cu evlavie și cu credință, pe Sfinții Apostoli Petru și Pavel - stâlpii creștinismului, cei care au propovăduit credința în Iisus Hristos și au pățimit pentru că au vestit Împărăția Lui Dumnezeu în Ierusalim, la Roma, în inima Imperiului Roman și până la marginile pământului, după cum ne spune Sfânta Scriptură.

Biserica veche a Parohiei „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” de la Brăila a fost construită între anii 1835-1836, pe terenul donat de „cinstitul maghistrat al orașului” (primarul de atunci al municipiului), ctitori fiind vrednicii de pomenire Petre Buiangiu și soția sa, Petcuța, brăileni înstăriți și cu frică de Dumnezeu, care dețineau mai multe proprietăți în oraș, inclusiv un han. Slujba de sfințire a fost oficiată de Prea Sfințitul Chesarie al Buzăului, episcopul-cărturar, în anul 1836. În anul 1869, însă, biserica a fost demolată, pentru a se construi un lăcaș de rugăciune mai mare; trei ani mai târziu, a fost desființat și vechiul cimitir de lângă biserică, datând din prima jumătate a secolului al XIX-lea, odată cu săparea fundației pentru noul lăcaș. Unele vestigii de acum două secole au supraviețuit până în ziua de astăzi. Au rămas neatinsse trei morminte acoperite cu marmură, aparținând ctitorilor.

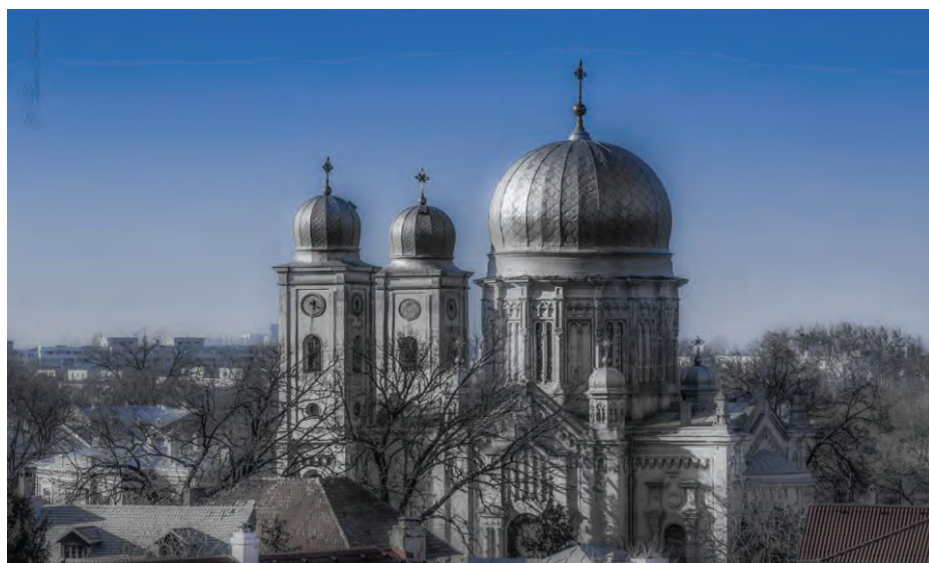
Astfel, în anul 1872, a fost pusă piatra de temelie a măreței biserici, prin strădania Petcuței Buiangiu, care, între timp, rămăsese văduvă. Datorită proiectului grandios, care a necesitat cheltuieli pe măsură, construcția noii biserici a fost executată în mai multe etape, cu fonduri provenite, în cea mai mare parte, din donații particulare și colecte publice, cu sprijinul Primăriei Municipiului Brăila. Noua biserică închinată Sfinților Apostoli Petru și Pavel a fost sfințită, provizoriu, în 1881. În anul 1886, edificiul a primit clopotul cel mare, de 800 de kilograme și orologiul impunător, comandat la Munchen, în Germania, care a fost montat în cele două turlle. Cupola mare a bisericii de pe Strada Polonă a fost aco-

perită cu tablă de aramă în anul 1893, însă, în anul 1918, în timpul Primului Război Mondial, Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” a fost dezvelită de tablă, de către armatele de ocupație, iar clopotele i-au fost luate și topite de invadatori, așa cum s-a întâmplat cu clopotele de la Biserica „Buna Vestire” (Greacă) și de la alte lăcașe de cult brăilene, jefuite fără milă de trupele germano-bulgaro-turcești.

Vitraliile mari ale Bisericii „Sfinții Apostoli” au fost donate, în 1894, de Petre Bancotescu, iar decorurile interioare au fost realizate în anul 1895. Exact pe locul pe care s-a aflat altarul vechii biserici, din prima jumătate a secolului al XIX-lea, a fost ridicată o frumoasă cruce de marmură albă, în anul 1909. Biserica adăpostește, printre altele, icoane vechi, pictate de celebrul artist Matache Orășianu și îmbrăcate în aur și argint, precum și multe alte obiecte de cult deosebit de valoroase. Din nefericire, cutremurul din anul 1940 a făcut mari stricăciuni edificiului care azi este declarat monument de arhitectură, biserica fiind la un pas de a fi demolată, imediat după instaurarea comunismului. Nu ar fi fost nici primul, nici ultimul lăcaș sfânt făcut una cu pământul, dacă ne gândim la soarta celor două biserici demolate în anii 60, „Sfântul Spiridon” și „Sfânta Cuvioasă Parascheva”. Ca să poată fi redeschisă, au fost necesare ample lucrări de consolidare a fundației și a celor două turlle, executate între anii 1956-1959, cu sprijinul credincioșilor din parohie. Mai trebuie amintit faptul că, între anii 1921-1942, aici a slujit, cu multă osârdie, preotul Anton Angelescu, viitorul Episcop Antim al Buzăului (1944-1979).

Între anii 1950 și 1990, Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” a avut statutul de Catedrală a orașului Brăila. În prezent, în curtea Bisericii „Sfinții Apostoli” se află sediul Protoieriei Brăila. La fiecare sărbătoare de hram, în fosta Catedrală a Brăilei sunt organizate ample manifestări liturgice și misionare, iar Sfânta Liturghie este oficiată de însuși Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în prezența evlavioșilor credincioși și a copiilor din grupul catehetic parohial. În cadrul slujbei de hram, sunt rostite rugăciuni pentru cei din închisori - Sfinții Apostoli fiind ocrotitorii celor aflați după gratii - pentru elevii aflați în examene, precum și pentru cei în suferință. După Sfânta Liturghie, ierarhul oficiază slujba Parastasului pentru ctitorii, donatorii și binefăcătorii sfântului locaș și le oferă daruri copiilor.

An de an, prin grija membrilor consiliului și comitetului parohial, în ajunul sărbătorii Sfinților Apostoli, parohia brăileană dăruiește pachete cu alimente neperisabile vârstnicilor cu o situație materială precară.

Biserica Armeană de pe Calea Galați - simbol al Brăilei de altădată, monument istoric din anul 1974, se degradează pe zi ce trece

Marian GHEORGHE

Brăila, orașul-port aflat vremelnic sub stăpânire turcească, a devenit a doua patrie pentru etniile persecutate în țările de origine, iar acest fapt este ilustrat cel mai mult de prezența, de veacuri, pe aceste meleaguri, a unei comunități armenesti care și-a ridicat lăcașe de cult și a pus umărul la prosperitatea cetății. Negustori armeni existau la Brăila încă din secolul al XVII-lea. De asemenea, armenii sunt menționați în Catagrafia de la 1 septembrie 1828, întocmită de primul ispravnic al Brăilei eliberate de sub stăpânire otomană, serdarul Grigore Tăut. Catagrafia împărțea locuitorii după avere, religie și naționalitate. Potrivit prof. Ioan Munteanu, o inscripție funerară descoperită pe mormântul unui anume „Anton”, aflat în vecinătatea bisericii, consemnează decesul acestuia în anul 1728, iar o notă a Arhiepiscopului Argutian, atestă hirotonisirea, în 30 mai 1792, „pentru biserica din Brăila”, a preotului Stepan. Acea primă biserică avea hramul „Sf. Născătoare”.

Așa se face că, pe Ulița Târgului, viitoarea Regală a Brăilei, se aflau, la 1828, 25 de familii de negustori armeni, alături de 74 de capi de familie români și 21 evrei. O treime dintre armeni erau „frunțași”, adică locuitori cu stare. Istoricii spun că armenii de la Brăila sunt atestați documentar încă de la 1684. Cert este că, la 1832, exista la Brăila „maha-

laua armenescă”; la acea dată, 40% din populația orașului era reprezentată de străini. În anul 1828, armenii din Brăila își construiesc un prim lăcaș de cult din lemn, în „culoarea verde” (cartierele, la acea vreme, erau reprezentate prin culori), pe actuala Calea Galați, colț cu Strada I. L. Caragiale (vizavi de actuala biserică), însă bisericuța ce a ars în anul 1843, rămânând terenul viran. Vizavi, se afla o casă donată bisericii, ce a fost transformată, provizoriu, în lăcaș de rugăciune.

După ce, în anul 1868, a primit ca donație de la Maria și Hagi Ovane Bosnechian, cetățeni de frunte ai urbei, un teren aflat exact lângă fosta casă de rugăciune, la 1 mai 1868 s-a pus piatra de temelie a actualei biserici de pe Calea Galați, cu hramul „Sfânta Maria”, aparținând de Biserica Apostolică Ortodoxă Armeană. Ridicată prin contribuția întregii comunități armenice de la Brăila, biserica a fost sfințită la data de 4 iulie 1871, printre binefăcătorii ctitori numărându-se fostul consul general al Imperiului Țarist la Brăila, Boscoff, care a donat nu mai puțin de 20.000 de cărămizi pentru construcție, precum și Elena Garabet, care a contribuit cu 200 de galbeni aur.

Biserica-monument ridicată de Comunitatea Armeană de la Brăila este din zidărie de cărămidă pe fundație solidă de piatră și are plan de tip central cu cupolă,

preluând modelul tradițional al arhitecturii religioase armenice. În exterior, structura planimetrică este reflectată de compoziția fațadelor, sobră și unitară, având în centru câte o amplă arcadă semicirculară prin care se marchează brațele crucii. Urnele fixate pe socluri înalte accentuează expresiv forma edificiului. Fațada de vest, al cărei coronament este inspirat din stilul baroc, are în ax un atic cu funcție de clopotniță. Silueta clopotniței avea un rol esențial în definirea aspectului bisericii, adăugând volumului masiv al clădirii o notă subtilă de eleganță. Ea depășea înălțimea cupolei și relua, la scară redusă, motivele de plastică arhitecturală și decorative ale fațadei de vest. Din nefericire, la devastatorul cutremur din anul 1940, care a provocat multe distrugerii bisericilor brăilene, turnul-clopotniță al Bisericii „Sfânta Maria” s-a prăbușit (așa cum s-a întâmplat cu cel de la Biserica Greacă!) și nu a mai fost refăcut niciodată, după cum relatează, într-una dintre scrierile sale, regretata Maria Stoica, critic de artă, fost șef al Secției Artă a Muzeului Brăilei „Carol I”, trecut la Domnul anul acesta.

Ceva mai devreme, în anul 1931, temelia Bisericii Armeană „Sfânta Maria” a cedat, necesitând ample lucrări de consolidare și renovare. O perioadă, biserica armenescă de la Brăila a fost închisă. Epitropia bisericii a obținut, însă, autorizația de a face colectă

cu pantahuză, iar cu banii obținuți s-a consolidat și renovat sfântul lăcaș. Odoare sfinte (obiecte de cult, cărți și icoane) au fost aduse, la Brăila, de la biserica armenescă din Sulina, din cauza ruinării acestui sfânt lăcaș. În anul 1934, industriașul Grigore Bervizeanu împreună cu soția sa, Maria, din Galați, au făcut o renovare capitală a Bisericii „Sfânta Maria”, atât la exterior, cât și la interior, și au finanțat construirea, pe locul vechii clădiri din paintă din curtea bisericii, a unei case parohiale din zid. Grigore Bervizeanu a făcut toate acestea în amintirea fratelui său, Nicolae, care a locuit în Brăila și care este înmormântat în Cimitirul Armean de la Podul Brăilei. Biserica a mai fost reparată în anul 1973, cu fondurile donate din străinătate de un credincios, Alec Manuchian. Ultimul preot care a slujit la Brăila, Garibian, a decedat în anul 1962. De atunci, la cerere, au mai făcut slujbe pentru Comunitatea Armeană de la Brăila preoți din București și din toată țara, printre care preotul Alaci Oxen, din Suceava, Sarchis Tasgian, din București și preotul Mandalian, din Constanța.

Biserica Armeană „Sfânta Maria”, din Municipiul Brăila, este monument istoric din anul 1974, însă, din nefericire, se degradează pe zi ce trece, nefiind fonduri pentru reabilitarea ei. Comunitatea Armeană din Brăila, mai numără, astăzi, în jur de 20 de membri.

Catedrala Mitropoliei Ortodoxe de Rit Vechi - centrul spiritual al lipovenilor de pretutindeni

Marian GHEORGHE

Inclusă pe Lista Monumentelor Istorice din România încă din anul 1996, de către Ministerul Culturii, ctitorită în secolul al XIX-lea, biserica cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului” (în rusă, „Pocrovul”) - edificiu aflat în zona istorică protejată a Municipiului Brăila - este Catedrală a Mitropoliei Ortodoxe Ruse de Rit Vechi și centru spiritual al rușilor staroveri (ortodocși de rit vechi) de pretutindeni.

Ridicată în stil neoclasic, pe la mijlocul secolului XIX, în fostul cartier Comorofca al urbei dunărene - unde, odinioară, exista o mare comunitate de ruși lipoveni, în afară de cea din Pisc - Catedrala „Acoperământul Maicii Domnului” este centrul mondial al ierarhiei de la Fântâna Albă (în rusă, „Belaia Krinița”), Mitropolia Ortodoxă de Rit Vechi fiind păstorită, astăzi, de ÎPS Mitropolit Leonti, Arhiepiscop de Fântâna Albă și București. Edificiul sfânt a fost sfințit la data de 13/26 iunie 1891, de ÎPS Afanasie de Fântâna Albă, chiar de ziua Sfintei Mucenițe Achilina.

Ctitoria rușilor lipoveni din zona istorică a orașului respectă rânduiala ortodoxă, având pridvor, pronaos, naos și altar. Planul bisericii este în formă de dreptunghi, având o turlă-clopotniță deosebit de înaltă (cu influențe ucrainene), chiar deasupra pridvorului și naosul cu turlă și Hristos Pantocrator, sprijinită pe patru arce și având un altar spațios. Catedrala care, astăzi, este puncte de legătură între credincioșii ruși ortodocși de rit vechi din toată lumea, cuprinde eparhii aflate pe teritoriul României (precum cea de Brăila, Slavei, Bucovinei și Moldovei, Tulcii), precum și comunități în străinătate (SUA, Italia, Țările Baltice, Australia etc), cultul vechilor credincioși ortodocși (lipoveni) din România având zeci de parohii și mănăstiri ctitorite în toată țara, cele mai multe concentrate în partea de est.

Ctitoria cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului”, de la Brăila, adăpostește, azi, moaștele primului Mitropolit al Bisericii Ortodoxe Ruse de Rit Vechi, ÎPS Ambrozie, mort în exil și înhumat, inițial, în cimitirul ortodox din Trieste, Italia. Pe lângă actualul sediu al Mitropoliei Ortodoxe de Rit Vechi și-a desfășurat activitatea, de la anul 1895, o asociație frățască ce avea drept scop înfrățirea vechilor credincioși de pretutindeni pentru apărarea credinței strămoșești, ajutorarea săracilor din eparhie, primirea oaspeților de la Fântâna Albă (la acea vreme, sediu al Mitropoliei Ortodoxe de Rit Vechi), răspândirea cărților bisericești și editarea publicației „Slovo Pravdi” („Cuvântul Adevărului”). Ziarul a fost interzis la 1899, în urma intervenției guvernului rus, știut fiind faptul că ortodocșii de rit vechi nu erau recunoscuți de Biserica Ortodoxă Rusă, fiind socotiți schismatici.

Cutremurul de la 1940 și cel de la 4 martie 1977 au provocat mari daune și au slăbit considerabil rezistența construcției, astfel că, ani la rând, s-a încercat reabilitarea edificiului, deși lipseau fondurile necesare

finanțării lucrărilor. Salvarea Catedralei „Acoperământul Maicii Domnului” a venit, însă, odată cu includerea sa pe Lista Monumentelor Istorice din România. Lucrările de restaurare a bisericii-monument au fost executate, între anii 2006-2009, de către firma „Dedal” SRL, câștigătoare a licitației. Pe lângă fondurile alocate de Ministerul Culturii, au mai contribuit cu bani și credincioșii din străinătate, precum și cei din Brăila, fiecare după puteri.

La 20 iunie 2014, Catedrala Mitropoliei Ortodoxe Ruse de Rit Vechi cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului”, de la Brăila, a fost sfințită de către ÎPS Mitropolit Leonti, împreună cu Arhiepiscopul Nafanail și Episcopul Paisie, alături de un sobor de preoți sosiți din toată țara, în prezența unui mare număr de credincioși. Lăcașul sfânt adăpostește, astăzi, cărți de cult și icoane de patrimoniu vechi de secole. Mai trebuie spus că istoria catedralei-monument și a Comunității Rușilor Lipoveni de la Brăila este strâns legată de a primei Mitropolii Ortodoxe Ruse de Rit Vechi, de la Fântâna Albă (în Bucovina de Nord, teritoriu aflat, la acea vreme, în stăpânirea Imperiului Habsburgic).

La mijlocul secolului al XIX-lea, împăratul Austriei, un monarh luminat, le-a permis rușilor ortodocși de rit vechi de la Fântâna Albă, unde se afla o mare comunitate a acestora, să aducă un ierarh ortodox din afara granițelor imperiului, care să reînvie taina preoției. După multe căutări, a fost ales Mitropolit Ambrozie, fostul ierarh al Bosniei. În anul 1940, în urma ultimatumului sovietic, după ce armata roșie a ocupat Bucovina de Nord, Ținutul Herța și Basarabia, cel de-al șaptelea mitropolit, Siluan Cravțov, a fost nevoit să părăsească Fântâna Albă (rămasă, definitiv, pe teritoriul Ucrainei) și să se refugieze la Brăila, unde se afla una dintre cele mai mari comunități ale rușilor lipoveni din România.

Din acel moment, biserica cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului”, de la Brăila, a devenit Catedrală Mitropolitană și centru spiritual al credincioșilor ortodocși de rit vechi din toată lumea.

Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” - făclie a credinței, de un secol și jumătate

Marian GHEORGHE

Ctitorită în inima orașului, pentru a-i cinsti pe Sfinții Împărați întocmai cu Apostolii Constantin și mama sa, Elena, biserica de pe Strada Școlilor, fostă Sfântul Constantin, a rămas, de mai bine de un veac și jumătate, făclie a credinței și binecuvântărilor date de Dumnezeu. Înconjurată de blocurile construite pe terenul care-i aparținuse cândva și care i-a fost furat în numele „sistemizării”, de către regimul comunist, Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” a fost zidită la jumătatea secolului al XIX-lea, fiind a patra parohie urbană, creștin-ortodoxă, ridicată de brăilenii evlavioși.

Piatra de temelie a sfântului lăcaș închinat Sfinților Împărați a fost pusă la data de 3 mai 1857, prin contribuția enoriașilor, a Primăriei și a Corporațiilor (breslelor) Grădinarilor, Croitorilor, Casapilor (Măcelarilor), Precupeților și Hamalilor (Docherilor) din municipiu. Slujba de târnosire a fost oficiată șase ani mai târziu, pe 8 septembrie 1863, de Episcopul Dionisie Romano al Buzăului. În aceeași zi, ierarhul de la Buzău a sfințit locul pe care urma să se ridice, ulterior, Biserica Greacă „Buna Vestire”, din Centrul Vechi al Brăilei.

Stema României, lucrată din lemn de tei aurit, păstrată în biserică

Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” devenea, astfel, cea de-a patra parohie urbană a Brăilei dezrobite de sub ocupație turcească, după „Sfântul Arhanghel Mihail” (1831) - fostă casă de rugăciune turcească, „Sfântul Spiridon” (1842) - demolată mai apoi în perioada comunistă și „Sf. Mare Mucenic Gheorghe” (1857), de pe actuala Stradă G-ral Eremia Grigorescu. În mai bine de un secol și jumătate, la Altarul Bisericii „Sfinții Împărați” au slujit, cu jertfelnicie, vrednicii de pomenire: pr. Ștefan Secăreanu, pr. Ioan Castrinisios zis Fortunescu, pr. Radu Meca, pr. Stan Rădulescu, diac. Stan Stăncescu, pr. Ștefan Grădișteanu, pr. Grigore Balaban, pr. Stan Niculescu, pr. Petre Ciocârlan, pr. Ștefan Balaban, pr. Radu Mihălcescu, pr. Gheorghe Enăceanu, pr. Ioan Constantinescu, pr. Manole Vergu, pr. Mihail Panait, pr. Constantin Cimpoeaie, pr. Haralambie Mușat, pr. Anghel Gomolea, pr. Mihail Popescu, pr. Șerban Sâmpetru, pr. Drăgan Sterian și pr. Traian Mazăre. Astăzi, paroh al vestitei biserici brăilene este părintele Sorin Băruș, care este ajutat și de părintele Mazăre.

Icoanele împărătești de la catapeteasma bisericii (a Mântuitorului și a Maicii Domnului), icoana hramului (Sfinții Împărați Constantin și Elena) și a

Sfântului Ierarh Nicolae, împreună cu alte patru icoane cu valoare de patrimoniu alcătuiesc, prin vechimea și istoricul lor, o veritabilă colecție de artă veche bisericească. Pisania de la 1857, realizată din marmură albă, poate fi admirată și azi în zona Sf. Altar. Biserica adăpostește, de asemenea, un alt obiect de mare valoare: Stema României Regale, sculptată în lemn de tei aurit, datată la sfârșitul secolului al XIX-lea, din perioada domniei Regelui Carol I al României. Este o operă de artă unicat ce a fost adusă, împreună cu alte odoare sfinte, de la Biserica „Sf. Spiridon”, demolată în anii '60 pentru a face loc actualului Palat al Telefoanelor.

Martor tăcut al atâtor evenimente - de la Unirea Principatelor, înfăptuită de Cuza Vodă și până la Revoluția din decembrie 1989 - ctitoria de pe Strada Școlilor a avut mult de suferit de pe urma seismelor și tasării terenului pe care a fost construită. Totodată, în anul 1985, un incendiu devastator a distrus acoperișul bisericii, biblioteca parohială și mobilierul, provocând distrugeri întregului edificiu. Refăcută prin strădania preoților slujitori, Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” a fost resfințită la data de 25 octombrie 1987, de către Prea Sfințitul Epifanie Norocel al Buzăului. De atunci, au fost efectuate și alte lucrări de reabilitare a sfântului lăcaș, prin contribuția preoților și a enoriașilor din parohie, ultima dată biserica fiind binecuvântată de Înalt Preasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, în urmă cu 8 ani.

Ample lucrări de reabilitare și restaurare

În urmă cu mai bine de două decenii, prin strădania părintelui paroh Traian Mazăre, s-au început ample lucrări de reabilitare a sfântului lăcaș. Din pricina tasării terenului, apăruseră fisuri în ziduri, iar biserica, neavând fundație (pentru că, la data la care a fost ridicată, se construia și fără fundație), risca să se surpe. Cu cheltuieli pe măsură, s-a realizat subzidirea pereților, cu centură și stâlpi din beton armat, după care au fost aplicate plăci de piatră (calcar) asemănătoare materialului din care a fost construită biserica. Între timp, s-a finalizat restaurarea picturii, urmând să se facă recepția lucrărilor. Biserica se află în plin șantier, porțiuni mari din zona turlei mari, a naosului și pronaosului, precum și din zona cafasului (foișorul corului) urmând să fie pictate din nou, în ulei (33,4% din totalul suprafeței pictate). Lucrările de restaurare a picturii au fost executate de Lavinia Grigore, din București, iar cele de pictură din nou de Valentin Tănăsă, tot din București, artiști restauratori. Fondurile necesare reabilitării sfântului

lăcaș au fost asigurate din veniturile parohiei, de la credincioși (donații și sponsorizări), precum și de la Primăria Municipiului Brăila. Parohia „Sfinții Împărați Constantin și Elena” are, însă, în continuare, nevoie de sprijin, pentru a finaliza pictura din nou și pentru ca biserica să poate fi resfințită de ierarh.

O dată pe an, la data de 21 mai, Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” îmbracă straie de sărbătoare, devenind neîncăpătoare pentru brăilenii care-și serbează ziua onomastică. Celebrat de aproape 1,8 milioane de români, praznicul

Sfinților Împărați îi adună laolaltă pe toți cei care vor să-i mulțumească lui Dumnezeu și Sfinților pentru binefacerile revărsate asupra lor. Credincioșii vin ca să se roage pentru cei dragi și să facă milostenie, în numele Sfinților Împărați întocmai cu Apostolii Constantin și Elena, cei ce au statornicit primul Sinod Ecumenic a toată creștinătatea și au dat libertate creștinilor, în sec. IV d. H., prin vestitul Edict de la Milan. În această zi sfântă, sunt pomeniți toți cei ce poartă numele Sfinților Împărați, dar și cei trecuți la cele veșnice.

Turism ecumenic

